

IRMA KORTE

MYYTINEN MATKA LUVATTUUN MAAHAN

MYYTINEN MATKA LUVATTUUN MAAHAN

IRMA KORTE

**MYYTINEN MATKA
LUVATTUUN MAAHAN**

NEMORA
KUSTANNUS

Copyright © 2025 Irma Korte

Nemora Kustannus

Espoo

nemora.kustannus@saunalahti.fi

Kannen kuva: Osa Marc Chagallin maalauksesta Mooses ja pavela pensas, Marc Chagall -museo, Nizza. Alamy.

ISBN 978-952-69850-4-6 (nid.)

ISBN 978-952-69850-5-3 (EPUB)

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

SISÄLLYS

ALKUSANAT	9
HISTORIALLISTUUS JA MYYTTISYYS	11
"Historiallinen" historia	12
Myyttinen historia	15
Myyttisyys	16
Myyttisyydestä käsitteelliseen ajatteluun ja kieleen	22
Vanhan testamentin tulkintoja ja tutkimusta	27
Myyttitutkimuksen näkökulma Vanhaan testamenttiin	32
Vanhan testamentin kieli	35
Vanhan testamentin myyttinen maailma	37
Tulkinnan ongelmia	39
Tulkinnan taustateoriat, käsitteistö ja kieli	41
Myytin totuudellisuus	44
Elävä myytti	45
ISRAELIN KANSA EGYPTISSÄ	47
Israelilaiset joutuvat Egyptissä orjiksi	47
Mooseksen syntymä	54
Mooseksen surmatyö	58
Mooses Midianin maassa	59
Jumala kutsuu Mooseksen	62
Kolme ihmettä	69
<i>Käärmeihme. Spitaali-ihme. Veri-ihme.</i>	
Aaron	74
Mooses palaa Egyptiin	76
Israelilaisten osa kovenee	79
Aaronin sauva	81
Egyptin vitsaukset	83
<i>Ensimmäinen vitsaus. Toinen vitsaus. Kolmas vitsaus. Neljäs vitsaus.</i>	
<i>Viides vitsaus. Kuudes vitsaus. Seitsemäs vitsaus. Kahdeksas vitsaus.</i>	
<i>Yhdeksäs vitsaus. Viimeinen vitsaus.</i>	

LÄHTÖ EGYPTISTÄ	100
Happamaton taikina	100
Egyptin rikkaudet	101
Pilvipatsas ja tulipatsas	102
Farao lähtee takaa-ajoon	103
Kaislameren ylitys	104
 KAISLAMERELTÄ SIINAILLE	 108
Kansa nurisee Marassa	108
Viiriäiset ja manna	111
Vettä kalliosta	114
Taistelu amalekilaisia vastaan	116
Tuomarien asettaminen	120
Jumala ilmestyy Siinainvuorella	122
Kymmenen käskyn laki	127
Mooses lukee liiton kirjan kansalle	129
Herra ilmestyy uudestaan Siinainvuorella	131
Kultainen sonni	134
Mooses kohtaa Herran pyhäkköteltassa	140
Uudet laintaulut	143
Mooseksen kasvot säteilevät	144
Pyhäkköteltta	145
 HERRAN SÄÄDÖKSET	 154
Eläinuhrit	155
<i>Uhriveri. Verensyöntikielto.</i>	
Uhreista rukoukseen.	160
Juhlat	162
<i>Pääsiäinen. Happamattoman leivän juhla. Uutistähkän juhla.</i>	
<i>Viljankorjuujuhla. Torvensoiton päivä. Suuri sovituspäivä.</i>	
<i>Lehtimajanjuhla.</i>	

SIINAILTA MOABIN MAAHAN	172
Leirijärjestys	172
Lähtö Siinainvuoren luota	175
Kansa valittaa ruoan puutetta	177
Seitsemänkymmentä vanhinta	179
Viiriäiset	181
Mooseksen nubialaisvaimo	182
Mirjam ja Aaron nurisevat Moosesta vastaan	184
Tiedustelijat käyvät Kanaaninmaassa	187
Kansa alkaa pelätä	189
Rangaistus tottelemattomuudesta	190
Tappio Horman luona	191
Korahin, Datanin ja Abiramin kapina	193
Aaronin sauva puhkeaa lehteen	197
Vettä Meriban kalliosta	198
Edomilaiset kieltävät israelilaisia kulkemasta maansa halki	201
Aaronin kuolema	203
Ensimmäinen voitto kanaanilaisista	204
Pronssikäärme	206
Israelilaiset saapuvat Moabin lähistölle	211
Israelilaiset voittavat Sihonin ja Ogin	214
Bileam	216
Israelilaiset lankeavat palveleman Baal-Peoria	223
Midianilaisia vastaan tehty kostoretki	231
Jordanin itäpuolelle asettuvat heimot	236
Mooseksen laulu	237
Mooseksen kuolema	239

MOABIN MAASTA LUVATTUUN MAAHAN	241
Joosuasta tulee kansan johtaja	241
Israelin vakoojat Jerikossa ja portto Rahab	242
Jordanin ylitys ja ympärileikkaus Gilgalissa	247
Jerikon valloitus	250
Akanin rikkomus	258
Ain kaupungin valloitus ja hävitys	261
Gibeonilaiset	265
Gibeonin taistelu	268
Luvatun maan valloitus ja Meromin taistelu	272
Luvatun maan jako ja Joosuan kuolema	275
Lupausten täyttyminen	276
KUVIEN LÄHTEET JA LISÄTIETOA KUVISTA	279
HUOMAUTUKSIA JA KIITOKSIA	281
VIITTEET	281
LÄHTEITÄ	300

ALKUSANAT

Lähi-idän alue on ollut vuosisatoja kiistojen repimää, omana aikamme sitä ovat leimanneet sodat ja sotien tuottamat kärsimykset tuhansille ihmisille. Tuolla aluella kohtaavat myös eri uskonnot.

Heprealaisessa Raamatussa eli kristittyjen Vanhassa testamentissa Herra Jumala kääkee israelilaisia tappamaan kaikki vieraat heimot pois siitä maasta, jonka hän on luvannut heille. Ja niin kirjassa kerrotaan kauheista taisteluista, ihmisten murhaamisesta ja jopa lasten tappamisesta. Miten suhtaudumme tällaisiin Raamatun kohtiin? Oikeuttavatko ne väkivaltaa ja kannustavat vihollisuuksiin? Jos kuitenkin tulkitsemme niitä myyttisen hahmotuksen kannalta, kyse on jokaisen ihmisen sisäisestä kilvoittelusta, jossa pyrimme vapautumaan omista vääristä asenteistamme, ja lapset ovat näiden väärrien asenteiden pieniä alkuituja.

Tämä kirja on aikaisemmin vuonna 2000 ilmestynyt Yliopistopainon eli Helsinki University Pressin kustantamana nimellä *Egyptistä luvattuun maahan*. Koska kirja on ollut kauan loppuun myyty, tahdoin tuottaa siitä uuden laitoksen, sillä sen sanoma on yhä neljännes vuosisadan jälkeen tärkeä — tänään jopa entistä tähdellisempi. Kirja seuraa melko tarkkaan Yliopistopainon julkaisemaa tekstiä. Olen kuitenkin tehnyt siihen pieniä lyhennyksiä, korjauksia ja täsmennyksiä. Lyhennyksiä olisi saanut olla ehkä enemmän, mutta harkinnan jälkeen päätin, että koska Raamatussa näitä tapahtumia kuvaillaan perusteellisesti, myös tulkinta saa olla yksityiskohtainen. Toki mahdollinen lukija itse valitsee, mitkä kohdat häntä kiinnostavat.

Kirjan nimeksi annoin nyt *Myyttinen matka luvattuun maahan* tuodakseni esille kirjani keskeistä teesiä. Kyse on sisäisen matkan myyttisestä kuvauksesta, ja tuo matka on ikiaikainen. Ehdottamassani tulkinnassa luvattu maa ilmentää jokaiselle ihmiselle avoinna olevaa hengellistä onnellisuutta ja iloa. Sen koemme sisäisen muuttumisen, myyttisen matkan kautta. Matkan käänteistä nykyihmisenkin saattaa löytää itselleen innoitusta. Kirjan alussa oleva jakso "Historiallisuus ja myyttisyys" selvittää sitä teoreettista taustaa, jonka pohjalta koen tuon matkan kuvauksen vahvasti myyttiseksi.

Kirjaani sisältyy lukuisia katkelmia sellaisista tulkinnoista eri vuosisadoilta, jotka tukevat omaani. Matka ei ollut näiden tulkitsijoiden mukaan sidottu vain omaan aikakauteensa tai omaan juutalaiseen perinteeseensä. Kyse oli ihmisen peri-inhimillisestä sisäisestä muuttumisesta ja hengellisestä kokemisesta.

Kun nyt neljännes vuosisata kirjan kirjoittamisen jälkeen palasin siihen toimittaessani sitä uudestaan julkaistavaan kuntoon, ihmettelin, kuinka syvällisesti vanhat heprealaiset ovat tunteneet ihmisen sisäistä elämää — sen karikkoja, pyrkimyksiä onneen ja intoa löytää vastauksia olemassaolon arvoituksiin. Nämä Raamatun jaksot olivat itselleni jälleen jännittävä lukukokemus.

Olen liittänyt tähän uuteen laitokseen tapahtumien lomaan muutamia värikuvia eri vuosisadoilta elävöittämään kertomuksia. Useimmat valitsemani kuvat ovat vanhoista käsikirjoituksista, sillä ne tuovat esille matkan myyttisyyttä ja jopa sadunomaisuutta. Juutalaisuuden vanhat kuvat ovat pääasiassa haggada-kertomuksista, joita luettiin ja yhä saatetaan lukea pääsiäisen aikaan israelilaisten lähdöstä kohti luvattua maata. Uusia kuvia juutalaisesta traditiosta on Marc Chagallilta, jolta on myös kirjan etukannen kuva. Kristillisiä kuvia on eri vuosisadoilta. Kohtauksia näistä Vanhan testamentin kertomuksista on esitetty myös niin sanotussa klassisessa maalaustaiteessa, mutta niitä en ole juurikaan ottanut mukaan. Rembrandtilta on sentään yksi maalaus.

Vaikka olen kirjaani varten tutkinut paikoitellen hepreankielistä Raamattua (kuten selitän kirjani lopussa kohdassa "Huomautuksia ja kiitoksia") sekä muita erilaisia raamatunkäännöksiä, kirjassani Raamatun katkelmat ovat enimmäkseen ns. uudesta eli vuoden 1992 raamatunsuomennoksesta. Korostan myös, että kirjassani lihavoituina esitetyt katkelmat Vanhasta testamentista ovat tiivistelmiä, eivät sanatarkkoja lainauksia.

Puhun kirjassani Vanhasta testamentista enkä heprealaisesta Raamatusta, koska kirja ilmestyy Suomessa vain suomenkielisenä, ja täällä nämä Raamatun jaksot tunnetaan nimellä Vanha testamentti.

En ole lisännyt uutta tutkimusaineistoa tähän kirjani laitokseen, sillä tärkeintä kirjassa on sen perussanoma ja sen ajattomuutta hahmotelman korostaa.

HISTORIALLISTUUS JA MYYTTISYYS

Useat Vanhan testamentin katkelmat sekä niiden herättämät tunteet, ihmetys ja jopa pelko, kuuluvat lapsuusmuistoihini. Esikoisuuden myyminen hernesopasta oli minusta hyvin kummallista, enkä voinut käsittää, mitä yhteyttä tällaisella asialla olisi elämän tarkoituksen ja olemassaolon arvoituksen kanssa. *Nämä* kysymykset olivat tärkeitä, ja niihin olisin toivonut vastauksia.¹ Entä miksi minun olisi pitänyt uskoa taikasauvoihin ja puhuviin eläimiin, kun niistä kerrottiin Raamatussa, mutta ottaa ne satuina, kun ne esiintyivät saduissa? Tulisten vaunujen lentäminen taivaalla oli pelottavaa, mutta todella kauheaa oli kuulla sodista ja Jumalan vihasta. Hiljaa mielessäni päätin jo varhain sulkea Vanhan testamentin kertomukset pois elämästäni.

Kiinnostukseni myytteihin, uniin ja sisäiseen elämään aukaisi kertomukset kuitenkin vuosikymmenien kuluttua uudella tavalla. Huomasin, että kertomukset eivät ole kummallisia, jos luen niitä myytteinä eli kuvakielellä kirjoitettuna tapahtumina. Silloin ne puhuvat asioista, joita olen itsekin kokenut ja pohtinut: ne kertovat ihmisen sisäisestä elämästä.

Sisäisen elämän kuvauksina monet Vanhan testamentin kertomukset osoittautuivat myös realistisiksi ja hauskoiksi. Niiden huumori on usein ironista, ja kun luin kertomuksia kuvauksena omasta elämästäni, jouduin nauramaan itselleni. Lapsuuteni oudot painajaismaiset kuvat olivat kokeneet metamorfoosin vapauttavan naurun ja oivalluksen aiheiksi.

Erityisen selkeä myyttinen kuvaus Vanhassa testamentissa on mielestäni israelilaisten vaellus Egyptistä luvattuun maahan. Tässä kirjassa liityn muinaisten israelilaisten joukkoon ja teen heidän kanssaan tuon ikimuistaisen matkan. Samalla tulkitsen matkan tapahtumia siten, että ne voisivat tulla ymmärrettäviksi nykyihmisillekin, kuten alkusanoissa jo selitin. Ennen vaellukselle lähtöä teen kuitenkin vielä matkavalmisteluja: pohdin Vanhan testamentin kertomusten historiallisuutta ja myyttisyyttä sekä tulkinnan ongelmia. Kirjani on jatkoa Genesis-tulkinnalleni *Eedenistä Egyptiin* (Yliopistopaino, 1998), ja jotta lukija voisi helpommin astua Vanhan testamentin myyttiseen maailmaan, kertaan johdannossa joitakin

edellisessä kirjassa esittämiäni asioita. Suurin osa johdannon aineistosta on kuitenkin uutta.

"Historiallinen" historia

Vaikka näen israelilaisten vaelluksen Egyptistä luvattuun maahan ennen kaikkea sisäisenä matkana, olisi kiinnostavaa tietää, kuinka paljon tuo matkakertomus sisältää tosiasiallista historiallista aineesta. Tähän kysymykseen on vaikea vastata, sillä koko israelilaisen vaellus Egyptistä luvattuun maahan kuuluu sellaiseen Vanhan testamentin aineistoon, josta ei ole olemassa kirjallisia lähteitä Raamatun ulkopuolelta.² Nykyisessä raamatuntutkimuksessa asiaa on silti pohdittu muista näkökulmista. On turvauduttu arkeologisiin kaivauksiin, yleisiin sosiologisiin näkökulmiin ja Raamatun tekstien arviointiin ja erittelyyn eli ns. tekstikriittiseen tutkimukseen.

Erityisesti arkeologisia löydöksiä täytyy tulkita varovasti, sillä esimerkiksi asuntojen ja tarve-esineiden jäänteistä ei voida aukottomasti päätellä, ketkä paikalla ovat asuneet. Ja vaikka arkeologit olettaisivat tehneensä kaivauksia muinaisilla Raamatun kertomuksista tutuilla paikoilla, niiden nimet ovat usein vaihtuneet vuosien kuluessa ja -tuhansien kuluessa, joten paikkakuntien sijainti voidaan asettaa kyseenalaiseksi. (Joitakin paikkoja on kuitenkin voitu tunnistaa hyvin perustein.)

Yleisesti ottaen arkeologisten kaivausten tulokset ovat olleet erilaisia. On löydetty Raamatun kertomuksia tukevaa aineistoa, mutta joskus kaivausten tulokset näyttävät olevan suoranaudessa ristiriidassa Vanhan testamentin kertomusten kanssa. Joskus taas löydöistä ei ole voitu tehdä mitään johtopäätöksiä; löydökset ovat olleet liian tuhoutuneita joko eroosion tai uudelleen rakentamisen takia. Seuraavassa mainitsen joitakin arkeologisia tutkimuksia, jotka näyttäisivät viittaavan kertomusten kertomusluonteeseen eli epähistoriallisuuteen.

Koska autiomaavaellukseen osallistui Raamatun mukaan todella valtava ihmisjoukko — Vanhassa testamentissa kerrotaan useissa kohdissa, että Egyptistä lähti vaeltamaan yli kuusisataatuhatta miestä "ja lisäksi naiset ja lapset" eli vähintään puolitoista miljoonaa ihmistä — heistä täytyisi löytyä jonkinlaisia jälkiä ainakin niiltä paikoilta, joilla he kävivät ankaria taisteluja vihollisia vastaan tai joille he Raamatun mukaan leiriytyivät pitkiksi ajoiksi.

Kertomusten mukaanhan he saattoivat viipyä joissakin paikoissa ehkä useaan otteeseen vuosia, ja kokonaisuudessaan vaellus kesti neljäkymmentä vuotta.³ Arkeologiset tutkimukset ovat kuitenkin tuottaneet yllätyksiä.

Autiomaavaelluksen aikana israelilaisten kerrotaan taistelleen Negeviä hallinnutta kanaanilaista Aradin kuningasta vastaan. Israelilaisten sanotaan tuhonneen näiden kanaanilaisten kaikki kaupungit ja paikan saaneen nimen Horma. (4. Moos. 21:1–3.) Aradin laaksossa tehdyt laajat kaivaukset ovat kuitenkin osoittaneet, että Aradin laaksossa oli katkos asutuksessa varhaiselta pronssikaudelta eli noin vuodesta 3000 eKr. aina yhdistyneen kuningaskunnan kauteen asti eli noin vuoteen 1000 eKr. – vasta tuolloin pieni israelilaisten asutus näyttää syntyneen laaksoon.⁴ Vaikka tutkijoiden keskuudessa on erimielisyyttä israelilaisten autiomaavaelluksen ja Kanaaninmaahan tulon ajoituksesta, nämä tapahtumat sijoitetaan kuitenkin huomattavasti myöhemmäksi kuin varhaiseen pronssikauteen. Tavallisin ajoitus on noin 1200 vuotta eKr.⁵

Samantapainen historian aukko kohtasi arkeologeja Kades-Barneassa, jossa israelilaiset Raamatun mukaan olivat pitkään leiriytyneinä autiomaavaelluksensa aikana (4. Moos. 20:1, 14; 32:8; 5. Moos. 1:46). Kades-Barnean keitaalla suoritettut kaivaukset osoittivat kuitenkin, että alue oli ollut asuttu vain kolmannella vuosituhannella eKr. ja myöhemmin vasta Israelin kuningaskunnan aikana, jolloin sinne perustettiin linnake.⁶

Onkin ymmärrettävää, että nykyisessä raamatuntutkimuksessa israelilaisten lähtö Egyptistä ja heidän vaelluksensa autiomaassa nähdään useimmiten liioitteluna ja katsotaan, että vain pieni ihmisjoukko vaelsi Kanaaninmaahan Egyptistä käsin, eikä tapahtumien kuvaus Raamatussa muutenkaan vastaa täysin tosiasioita.⁷

Myös Vanhan testamentin kuvaukset israelilaisten tulosta luvattuun maahan asetetaan nykyisessä raamatuntutkimuksessa kyseenalaiseksi, joskin asiasta on erilaisia mielipiteitä. Jo itse Vanhan testamentin tutkiminen paljastaa erilaisia versioita tapahtumista. Yhtäältä Joosuan kirjan alkuluvuissa kerrotaan monista valloituksista, ja sanotaan, että israelilaiset saivat koko maan valloitettua. Toisaalta samassa kirjassa ja esimerkiksi Tuomarien kirjassa selite-

tään, että israelilaisten joukkoon jäi vielä paljon kanaanilaisia; israelilaiset eivät saaneet koko maata valloitettua (Joos. 13:2–6; Tuom. 1:27–35).

Raamatuntutkimuksessa onkin esitetty näkemyksiä, joiden mukaan israelilaisten asettuessa Kanaaninmaahan taistelut olisivat olleet vain sivujuonne, kysymys olisi ollut pikemminkin rauhanomaisesta pitkästä prosessista. Tätä on pidetty luontevampana jo yleiseltä sosiologiselta kannalta arvioiden. Puolipaimentolaiset heimot ovat ehkä vähitellen asettuneet aloilleen tullessaan tekemisiin kulttuurimaan väestön, sen elinkeinojen ja tapojen kanssa.⁸

Myös arkeologinen aineisto asettaa jotkut Joosuan kirjan kuvaukset Kanaaninmaan valloituksesta kyseenalaiseksi. Tosin meidän päiviimme säilynyt aineisto on joskus liian tuhoutunutta, jotta siitä voitaisiin päätellä täsmälleen mitä Vanhan testamentin kertomusten aikoina on tapahtunut; näin on esimerkiksi Jerikon kohdalla.⁹ Arkeologinen aineisto näyttää kuitenkin kumoavan esimerkiksi kertomuksen Ain kaupungin hävityksestä. Ain paikantaminen on ollut melko helppoa, mutta kun paikkaa on tutkittu, sen on todettu olleen rauniona jo paljon ennen oletettua israelilaisten tuloa Kanaaninmaahan. Arkeologisten tutkimusten mukaan Ai hävitettiin jo noin 2350 eKr. eikä sitä asutettu uudelleen ennen kuin varhaisella rautakaudella, siis noin vuoden 1200 eKr. jälkeen, jolloin asuttajat olivat mahdollisesti juuri israelilaisia.¹⁰

Niin epävarmoiksi kuin arkeologisten löydösten todistusvoimaa jään suhteessa Vanhan testamentin tapahtumiin, kaivauksissa on todettu, että rautakauden alussa eli noin 1200–1100 eKr. Palestiinaan syntyi runsaasti pieniä asutuskeskuksia. Tästä on päätelty, että ehkä juuri puolipaimentolaisina eläneet israelilaiset asettuivat tuolloin vähitellen aloilleen Palestiinan alueelle. Mahdollisesti he tulivat sinne Palestiinaa ympäröiviltä seuduilta tai olivat eläneet Palestiinan alueella vaeltelevaa elämää, ja valitsivat asuinpaikoikseen lähinnä aikaisemmin asuttamattomia alueita.¹¹ Näinkin arvioiden israelilaisten asettuminen Kanaaninmaahan olisi ollut huomattavasti rauhanomaisempi ja pitkäaikaisempi prosessi kuin Joosuan kirjan taistelukuvaukset osoittaisivat.

Tekstikriittisen tutkimuksen näkökulmasta voidaan kiinnittää huomiota itse Raamatun kertomusten sisäisiin epäjohdonmukaisuuksiin. Olen jo viitannut siihen, että kertomuksissa sama asia on

joskus kuvattu eri tavoin eri kohdissa; näistä tapauksista mainitsen lisää esimerkkejä tulkintani kuluessa. Mutta myös piilevämpiä epäjohdonmukaisuuksia löytyy runsaasti.

Vaikka vaeltajia oli siis valtava määrä, vähintään puolitoista miljoonaa, israelilaisten vaellus autiomaassa on usein esitetty kertomuksissa niin kuin siellä vaeltaisi pieni ihmisjoukko. Esimerkiksi vaelluksen alkuvaiheissa israelilaiset saapuvat Maraan, mutta Maran lähteen vesi on huonoa ja kansa alkaa nurista. Mooses parantaa veden juomakelpoiseksi heittämällä siihen oksan, ja Neljännessä Mooseksen kirjassa kerrotaan israelilaisten tämän jälkeen leiriytyneen Maraan. (4. Moos. 33:8.) Talonpoikaisjärkeään käyttävä nykyihminen kohtaa epäilemättä vaikeuksia yrittäessään hahmottaa, kuinka toista miljoonaa ihmistä selviytyi leirielämästään autiomaassa yhden vesilähteen äärellä.

Oma lukunsa ovat sitten suorastaan ihmeenomaiset tapahtumat, joita näissä kirjoissa on yllin kyllin: sauvat muuttuvat käärmeiksi, koko valtavan Niilin vesi muuttuu vereksi, noki muuttuu hyönteiseksi, meren vedet jakautuvat kahtia ja meren pohja paljastuu, aasi puhkeaa puhumaan, ja jopa aurinko ja kuu pysähtyvät paikoilleen taivaalla. Vaikka tällaisten tapahtumien taustalta on pyritty osoittamaan erilaisia outoja luonnonilmiöitä, katsotaan kuitenkin varsin yleisesti — joskaan ei poikkeuksetta — että kuvaukset sisältävät myös kuvitteellisuutta.

Myyttinen historia

Edellä kuvatunlaisten näkökohtien perusteella voisimme pitää Vanhan testamentin kertomuksia totuutta vääristelevinä. Oma mielipiteeni kuitenkin on, että kyse ei ole vääristelystä. Vanhan testamentin kirjoittajilla oli vain toisenlainen maailmankatsomus kuin meillä, ja se johti heidät näkemään myös historian ja historiankirjoituksen tehtävät toisella tavalla.

Heidän maailmankuvansa keskiössä oli vakaumus Jumalan osallistumisesta historiaan. Jumalalla on tarkoitus, pelastussuunnitelma, ihmiskuntaa varten, ja tämä Jumalan suunnitelma ilmenee historian tapahtumissa ja historiankirjoittajien ensisijainen tehtävä on tuoda sitä esille. Jumalan sanoma meille ihmisille on, ilmaistakseni sitä osittain Vanhan testamentin omalla kielellä: jokaisen täytyy lähteä vaeltamaan orjamaaisesta, pinnallisesta ja vieraantuneesta

elämäntunnosta, vieraan Egyptin maan orjuudesta, kohti entistä syvempää ja aidompaa elämäntuntoa, kohti luvattua maata. Ja tuolla matkalla, joka on olennaisesti sisäinen matka, jokainen joutuu kohtaamaan milloin vaikeuksia, milloin virvoittavia keitaita, kuten israelilaiset Raamatun mukaan kohtasivat Aradin laakson vihamielisiä heimoja ja elivät vaelluksensa aikana Kades-Barnean keitailla. Se ovatko kuvatut tapahtumat sattuneet joskus myös ulkoisessa todellisuudessa, ei ole yhtä tärkeää kuin sisäisessä todellisuudessa tehty matka.

Sisäisen matkan kuvauksiin muinaiset kertojat ammensivat varmaankin innoitusta kaikesta mitä näkivät. Jos he näkivät esimerkiksi raunioituneen kaupungin jäänteet, Ain rauniot — Ai merkitsee juuri rauniokasaa — he pysähtyivät ehkä pohtimaan näkemänsä sisäistä merkitystä. Tuolla tavalla pinnalliset elämänpyrkimyksemme kerran tuhoutuvat, niistä jää jäljelle vain rauniokasa. On siis etsittävä jotain syvällisempää, tietä Jumalan yhteyteen. Näitä pohdintojaan he sitten kiteyttivät muun muassa kertomukseensa Ain tuhoutumisesta.¹² Se mikä näyttää historian vääristämiseltä ulkoiseen todellisuuteen verrattuna, onkin totuudellista sisäisessä maailmassa.

Vanhan testamentin kertomuksissa ulkoinen ja sisäinen maailma, reaalin todellisuus ja kertomusten elämäntutkimuksellinen sanoma nivoutuvat saumattomasti toisiinsa. Niistä muodostuu jännittävä, nykyihmisenkin mieltä kiehtova kokonaisuus. Ne ovat myyttistä historiaa.

Myyttisyys

Sanalla "myytti" on useita merkityksiä. Arkikielessä myytillä tarkoitetaan yleensä todistamatonta tai suorastaan valheellista uskomusta. Joskus myytin merkitys taas rajataan pelkästään jumaltaruihin. Mutta nämä eivät ole niitä merkityksiä, joita nykyajan myyttien tutkimuksessa sovelletaan. Sanaa käytetään laajassa merkityksessä, niin että myyttejä voivat olla vanhat jumaltarut, sadut, legendat, eri uskontojen peruskertomukset, arkielämän uskomukset ja vaikkapa unet.

Käyttämässäni merkityksessä myyttiä määrittelee se tapa, jolla asiat hahmotetaan ja esitetään. Kyseessä on ns. myyttinen hahmotus ja kieli. Eri aikakausina ja eri yhteisöissä ja jopa yksittäisissä

Lähi-idän sotaian levottomalla alueella myös uskonnot luovat jännitteitä.

Irma Korte selittää kirjassaan, että heprealaisessa Raamatussa eli kristittyjen Vanhassa testamentissa kuvatut tapahtumat on mahdollista nähdä kuvina ihmisen sisäisestä elämästä.

Kun Herra Jumala määrää israelilaiset lähtemään Egyptin orjuudesta, kyse saattaa-kin olla ihmisen havahtumisesta hengelliseen syvenemiseen, pois ulkokohtaisesta orjamaisestä olemassaolosta. Ja kun Herra Jumala vaatii israelilaisia tappamaan kaikki vieraat heimot siitä maasta, jonka hän on heille luvannut, tuo maa voidaan nähdä jokaiselle ihmiselle mahdollisena sisäisenä onnen tilana – ja matka sinne jatkuvana hengellisenä muuttumisena. Sen aikana me joudumme taistelemaan vapautaksemme omista vääristä asenteistamme ja tuhoisista sidonnaisuuksistamme.

Kirja on uudistettu laitos kirjoittajan aikaisemmasta teoksesta *Egyptistä luvattuun maahan*, jonka Yliopistopaino (Helsinki University Press) kustansi vuonna 2000. Se ilmestyy nyt uutena laitoksena, koska sen sanoma on tänä päivänä entistäkin tähdellisempi.

Kirjan alussa Irma Korte esittelee laajasti myyttisen hahmotuksen luonnetta pohjustuksena tulkinnalleen. Tulkinnan kohteina ovat Genesisistä lukuun ottamatta muiden Mooseksen kirjojen sekä Joosuan kirjan tapahtumat. Tulkinta koskee etenkin näiden kirjojen seikkailullisia jaksoja.

Kirjaan sisältyy monia lainauksia eri vuosisadoilla eläneiltä juutalaisilta ja kristillisiltä tulkitsijoilta, jotka ovat lukeneet ulkomailmaa kuvaavista tapahtumista myös ihmisen sisäistä hengellistä etsintää.

Tähän uuteen laitokseen on lisätty yli kaksikymmentä värikuvaa elävöittämään tekstiä. Juutalaisuudesta kuvia on muun muassa niin sanotusta haggada-perinteestä, ja uudempaa juutalaista kuvitusta edustavat Marc Chagallin taideteokset. Kristinuskon kuvia on eri vuosisadoilta.

Mooseksen ensimmäistä kirjaa eli Genesisistä Irma Korte on tulkinnut teoksessaan *Eedenistä Egyptiin* (Yliopistopaino 1998) ja Vanhan testamentin myöhempiä tapahtumia kirjassaan *Jerusalemiin!* (Nemora Kustannus 2010). Lyhyt omakohtainen kuvaus näiden Raamattua tulkitsevien teosten kirjoittamisesta sisältyy teokseen Irma Korte: *Olemassaolon arvoitus* (Nemora Kustannus 2024).

NEMORA
KUSTANNUS

ISBN 978-952-69850-4-6 (nid.)
ISBN 978-952-69850-5-3 (EPUB)